

students. The use of sports tourism and its impact on the physical condition of the students is disclosed. To solve the above tasks such methods as analysis and synthesis of the literature; comparative-historical method; system-structural analysis are used.

The work is devoted to studying the problem of using sports and health tourism as a means of physical education, which will enable to determine its location, features use, role and importance in the overall system of physical education students.

Along with effective means of physical education such as gymnastics, sports, athletics, swimming and other traditional and non-traditional sports, various types of sports and health tourism encourage the full and harmonious development of the younger generation, especially the students.

Practice shows that the level of tourism and regional studies of the students and the need for tourism have increased. The interests of the students are still different, they are developing. Limit saturation needs in tourism must be able to determine the time and to plan adequate level of current interests of the students, nearly surpassing it.

For a system of tourist and local history of its continuous development is important, qualitative and quantitative improvement, it is not something given once and for all, one-dimensional, this forward movement, constant updating.

Among the most important forms of sports and health tourism in universities may be distinguished: hiking, walks, tours, expeditions, gatherings, competitions. It is this series is the core content of local history tourist activity in higher education. Of particular importance sports tourism has for the hardening of the body, raising such important qualities as endurance, and forming the necessary life skills and motor skills.

The analysis of the study of the physical condition of students has showed that the use of elements of sport tourism in physical education students has healing effect. The study has found that using the elements of sports tourism in physical education of the students improved performance in body weight, slightly improved blood pressure, improved average heart rate, and improved performance of students.

Key words: *sports tourism, physical education, non-traditional sports, the pupils, the students, a system of training and education.*

УДК 378. 147

Ж. В. Черкашина

Українська інженерно-педагогічна академія

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ НА ПІДГОТОВКУ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розглянуто педагогічні умови підготовки іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін та обґрунтовано педагогічні технології. Уточнено критерії (усної та письмової комунікації, готовності до вивчення професійно орієнтованих дисциплін); показники готовності іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у ВНЗ фармацевтичного профілю (сформованість знань, умінь і навичок, сформованість інтересу до вивчення професійно орієнтованих дисциплін). Сформульовано низку науково-практичних рекомендацій, реалізація яких сприятиме розвитку формування готовності іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у ВНЗ.

Ключові слова: *педагогічні умови, підготовка іноземних студентів, адаптація, професійно орієнтовані дисципліни, рівні готовності, рівні сформованості.*

Постановка проблеми. Подальше реформування системи вищої освіти й посилення вимог до майбутніх фахівців, удосконалення нової моделі освіти висувають нові вимоги до процесу підготовки іноземних студентів у вищих навчальних закладах України.

Проблема підготовки іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у фармацевтичному університеті потребує подальшого наукового осмислення, зокрема враховуючи педагогічні умови підготовки іноземних студентів на довузівському етапі навчання.

Аналіз актуальних досліджень. Питаннями визначення педагогічних умов у різних аспектах педагогічної науки займалися такі дослідники, як: Н. Іполітова, В. Зінченко, Н. Кузьміна, Ю. Бойчук, Т. Шмоніна, Н. Яковлева та ін. [3; 5; 9]. Педагогічні умови як важлива компонента освітнього середовища сприяють успішній адаптації іноземних студентів до навчання у ВНЗ. Від педагогів, з якими стикаються студенти на першому курсі, залежить враження про Україну та її систему освіти [2, 47].

Метою статті є висвітлення результатів впливу педагогічних умов на формування готовності іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у фармацевтичному ВНЗ.

Методи дослідження – теоретичний аналіз, аналіз нормативних документів, анкетування, тестування, спостереження, бесіда.

Виклад основного матеріалу. У процесі дослідження було обґрунтовано, визначено й реалізовано педагогічні умови підготовки іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін, серед яких: підготовка викладачів до впровадження інноваційних педагогічних технологій; адаптація іноземних громадян у новому соціально-культурному середовищі; упровадження педагогічних технологій у навчання іноземних студентів підготовчих факультетів фармацевтичного та медичного профілю.

Дослідження проводилось у Національному фармацевтичному університеті (м. Харків), де здійснювалася дослідно-експериментальна робота з підготовки іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін на етапі довузівської підготовки. В експериментальному дослідженні взяли участь 137 студентів підготовчих факультетів та 58 викладачів підготовчих відділень фармацевтичних і медичних вищих навчальних закладів.

У процесі наукового пошуку було виділено мотиваційно-орієнтувальний, змістово-процесуальний і результативний компоненти підготовки іноземних студентів етапу довузівської підготовки до подальшого навчання у ВНЗ медичного чи фармацевтичного профілю.

Мотиваційно-орієнтувальний компонент визначає мету та завдання підготовки іноземних студентів підготовчого факультету до подальшого навчання у ВНЗ медичного чи фармацевтичного профілю. Як визначено

цільовим компонентом, метою є поглиблена підготовка іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у фармацевтичному або медичному ВНЗ.

Мотиваційно-орієнтувальний компонент виступає основою для структурування основних властивостей і якостей особистості педагога як професіонала; виконує регулятивну й орієнтовну функцію у процесі підготовки педагога до інноваційної діяльності.

Функціями мотиваційно-орієнтувального компонента готовності до інноваційної діяльності є: пробудження у викладачів особистісно значимого ставлення до об'єкта та предмета його діяльності; вироблення навичок аналізу та прагнення до активного вирішення нестандартних педагогічних ситуацій, інтересу до планування й освоєння інновацій; формування настрою та постійної орієнтації на інноваційну діяльність.

Реалізація першої педагогічної умови передбачала попередню методичну підготовку викладачів довузівського етапу до впровадження інноваційних педагогічних технологій.

Було проведено семінар-тренінг «Педагогічні технології у підготовці іноземних студентів підготовчого факультету», на якому розглянуто такі питання: «Поняття та структура педагогічної технології, «Класифікація педагогічних технологій», «Упровадження педагогічних технологій на етапі довузівської підготовки іноземних студентів».

Семінар-тренінг відповідно до розробленого сценарію передбачав: надання інформації викладачам про сутність, особливості та можливості сучасних педагогічних технологій; формування теоретичних знань педагогічних технологій; набуття особистого досвіду щодо можливостей педагогічних технологій; набуття певних умінь і навичок застосування педагогічних технологій; аналіз, вивчення, узагальнення й поширення педагогічного досвіду тощо.

З метою вивчення ставлення викладачів ВНЗ підготовчих факультетів до впровадження інноваційних технологій у підготовку іноземних студентів нами було проведено анкетування 52 викладачів Національного фармацевтичного університету, Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, Харківського національного медичного університету.

За результатами опитування виявили, що 100 % викладачів вважають, що інноваційні технології впливають на якість засвоєння навчальної дисципліни. 58 % викладачів відчують існування суттєвого розриву між викладанням навчальних дисциплін у ВНЗ та реальними вимогами до випускників підготовчих факультетів, у той час – 62 % респондентів позитивно ставляться, 30 % – так не вважають. До впровадження інновацій у навчально-виховний процес ВНЗ, 27 % – викладачів ставляться із зацікавленням.

Викладачі віддали перевагу особистісно орієнтованій, інформаційно-комунікаційній – 46 % та професійно орієнтованій технологіям – 42 %; менше зацікавленості у викладачів викликали такі сучасні технології: дистанційного навчання – 27 %; проблемна 16 %; інтернет-технологія – 11 %; проектна – 8 %; тренінгова – 11 %; модульна – 3 %. Із числа опитуваних 77 % викладачів позитивно ставляться до практики проведення занять із профільних дисциплін із застосуванням педагогічних технологій.

Більшість викладачів вважають, що заняття, проведені із застосуванням інноваційних технологій, порівняно з традиційною мають такі переваги: краще засвоєння матеріалу – 54 %; більший рівень мотивації та зацікавленості студентів – 50 %; підвищення творчого потенціалу студентів – 39 %; збільшення рівня самостійності студентів – 11 %.

Опитування викладачів дозволило визначити найбільш важливі умови впровадження інновацій у навчальний процес, серед яких: залежність від творчої особистості науково-педагогічних працівників ВНЗ 31 %; більший обсяг годин на аудиторні заняття (27 %); цілком відповідність умовам, які надає навчальний заклад (16 %); зацікавленість студентів (16 %); нефінансова мотивація керівництвом (16 %);

Змістово-процесуальний компонент є центральним етапом у підготовці іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у фармацевтичному університеті. Змістово-процесуальний компонент визначає зміст навчання іноземних студентів підготовчих факультетів ВНЗ та визначає зміст навчальних дисциплін, необхідний для вивчення професійно орієнтованих дисциплін і становлення майбутніх фахівців, конкретизується у площині професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

За основу нами взято зміст, який відображено у програмах навчальних дисциплін, структурно-логічній схемі набуття необхідних знань, умінь та навичок згідно з навчальним планом.

Реалізуючи другу педагогічну умову було визначено основні показники соціальної адаптації на рівні експериментальної групи (входження в групу; певний соціальний статус; прийняття правил і норм корпоративної культури).

Вивчаючи труднощі адаптаційних процесів і шляхи вирішення застосовано методику «Самооцінка адаптивності С. І. Болтівця», яка передбачала визначення рівня адаптованості студента на етапі завершення навчання на підготовчому факультеті. Ця методика надала загальну картину результатів комплексного процесу адаптації студентів на етапі завершення навчання на підготовчому підготовчому до умов навчання. Отримані узагальнені показники представлено у табл. 1.

Таблиця 1

**Результати оцінювання рівня адаптації студентів підготовчого факультету
НФаУ за методикою «Самооцінка адаптивності С. І. Болтівця»**

Рівень адаптованості	Кількість досліджуваних	Відсоток досліджуваних, %
Виражений рівень адаптації	18	25,35
Первинний рівень адаптації	15	21,13
Помірний рівень адаптації	38	53,52
Разом	71	100

Як бачимо з табл. 1. більшість досліджуваних студентів (53,52 %) мають помірний рівень адаптованості, п'ятнадцять студентів – первинний, 18 студентів (23,35 %) має високий рівень адаптованості, що є досить значним і суттєвим показником.

Проведені нами спостереження й опитування з вивчення проблем адаптації іноземних студентів на підготовчому факультеті НФаУ продемонстрували, що: значущість адаптаційних процесів недостатньо враховано у процесі вивчення дисциплін на етапі довузівської підготовки; не досліджено теоретичні та практичні аспекти адаптації іноземних студентів; відсутній науково-методичний супровід і підтримка з питань адаптації для іноземних студентів.

Бесіди з іноземними студентами виявили такі основні труднощі, які виникають в іноземних студентів частіше за все: невміння орієнтуватись у розкладі, кабінетах, корпусах: невміння правильно планувати свій час, відсутність навичок роботи з підручниками, посібниками, першоджерелами: погана підготовка, отримана в школі, ліцеї чи гімназії; несаможиттєвість, невпевненість у собі тощо.

Процесуальний компонент містить технології, форми, методи й засоби для його досягнення в навчанні. Як базовий елемент компонента, виділяються педагогічні технології, що сприяють швидкому та якісному навчанню іноземних студентів.

Реалізація третьої педагогічної умови передбачала впровадження педагогічних технологій. Педагогічні технології навчання іноземних студентів у медичних і фармацевтичних навчальних закладах досліджені Л. Кайдаловою, А. Нісімчук, В. Черних та ін. [7; 8; 9].

Під час впровадження педагогічних технологій ми дотримувалися принципів навчання іноземних студентів нерідною мовою: взаємозв'язок мовних, загально-професійних та адаптаційних завдань; професійної спрямованості навчання; урахування національно-культурних особливостей особистості іноземного студента; урахування адаптаційних процесів; комунікативності, рівня володіння мовою навчання кожним студентом.

Технологічний підхід до освітнього процесу в дослідженні передбачав спрямоване, поетапне, інструментальне управління цим процесом і гарантоване досягнення поставлених навчальних цілей.

Важливе значення в контексті досліджуваної проблеми з метою закріплення знань і формуванню вмій та навичок стало проведення тренінгів як складника професійно-орієнтованих технологій фахової підготовки іноземних студентів підготовчого факультету, що також забезпечило інтенсивність навчання, результат якого досягається завдяки активній роботі його учасників.

З метою оцінювання готовності іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у ВНЗ медичного та фармацевтичного спрямування нами було розроблено критерії: готовності іноземних студентів до сприймання професійної інформації, що характеризується вміннями студентів сприймати її у процесі читання та прослуховування професійно орієнтованих текстів, науково-популярних матеріалів професійного спрямування та спеціальної навчально-технічної літератури; готовності іноземних студентів до усної комунікації, що проявляється у володінні студентами діалогічним, полілогічним і монологічним мовленням; готовності іноземних студентів до письмової комунікації, для якого характерним є використання елементів офіційно-ділового стилю, володіння науково-популярним, науково-публіцистичним і власне науковим стилями. В основу визначення рівнів готовності іноземних студентів ВНЗ до вивчення професійно орієнтованих дисциплін (високого, середнього, низького й дуже низького) було покладено вище наведені критерії та показники.

Уточнено критерії (усної та письмової комунікації, готовності до вивчення професійно орієнтованих дисциплін); показники готовності іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у ВНЗ фармацевтичного профілю (сформованість знань, умій і навичок, сформованість інтересу до вивчення професійно орієнтованих дисциплін).

Визначення рівнів та їх ознак сприяло здійсненню диференційованого підходу до підготовки іноземних студентів, а також загальній оцінці ефективності запропонованої моделі підготовки іноземних студентів ВНЗ до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у фармацевтичному навчальному закладі.

Важливим питанням є визначення рівнів сформованості готовності іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін. Результати рівнів сформованості готовності іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін представлено на рис. 1. та рис. 2.

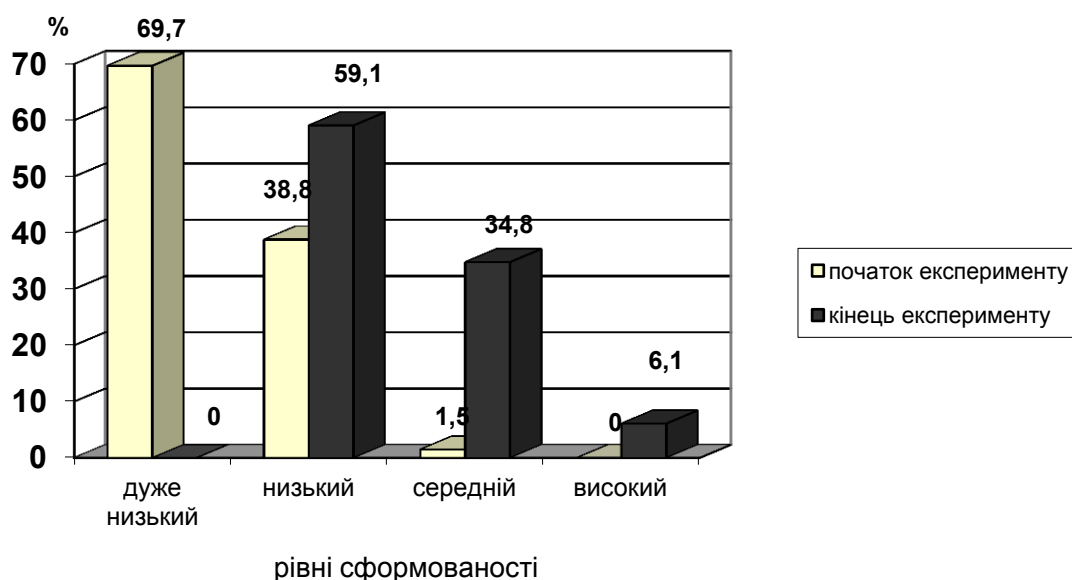

Рис. 1. Рівні сформованості готовності до вивчення професійно орієнтованих дисциплін в контрольній групі

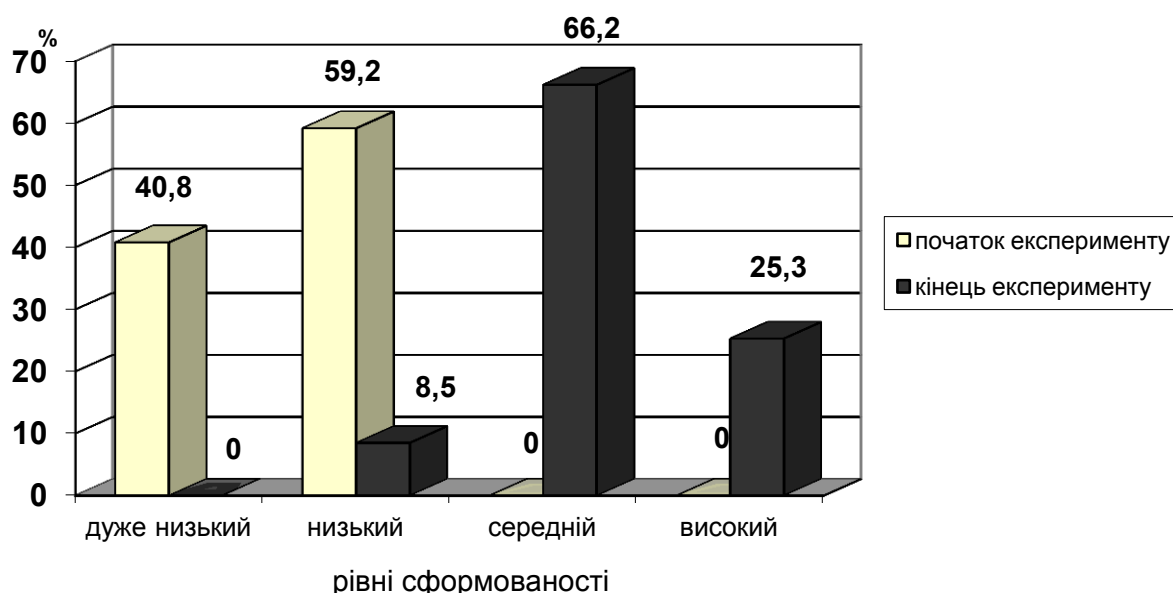

Рис. 2. Рівні сформованості готовності до вивчення професійно орієнтованих дисциплін в експериментальній групі

Проведені дослідження довели ефективність обґрунтованих педагогічних умов підготовки іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у фармацевтичному університеті.

Отримані результати дослідження дають підстави стверджувати, що упровадження педагогічних технологій у процес навчання іноземних студентів в експериментальних групах на етапі довузівської підготовки фармацевтичного університету вплинуло на вибір ВНЗ і спеціальності, посилило мотивацію навчання, підвищило якість навчання й рівень готовності до вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

За допомогою критерію (професійна спрямованість) визначався за модифікованою методикою «Тест-опитувальник рівня професійної спрямованості» Т. Д. Дубовицької [3, 83]. Рівні професійної спрямованості у групах наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Рівні професійної спрямованості

Рівні професійної спрямованості	Контрольна група		Експериментальна група	
	66	%	71	%
Високий	29	44	45	63
Середній	23	35	21	30
Низький	14	21	5	7

Зауважимо, що у студентів контрольної групи спостерігалось: зниження кількості студентів із низьким рівнем і зростання студентів із високим та середнім рівнем сформованості готовності до вивчення професійно орієнтованих дисциплін становило лише 7 %.

Узагальнення отриманих даних зумовило формулювання висновку про те, що в умовах використання розробленої моделі та реалізації педагогічних умов у студентів експериментальної групи посилилася мотивація, відповідальність за результатами навчання, якісна успішність.

Результативний компонент охопив підготовку іноземних студентів підготовчого факультету до подальшого навчання у ВНЗ медичного чи фармацевтичного профілю за допомогою визначених критеріїв, рівнів і показників.

Результати дослідження дали змогу сформулювати низку науково-практичних рекомендацій, реалізація яких сприятиме розвитку формування готовності іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у ВНЗ.

Висновки. Таким чином, результати педагогічного дослідження свідчать про суттєві позитивні зміни рівнів готовності іноземних студентів підготовчого факультету до подальшого навчання у ВНЗ та вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Таким чином, підтверджено ефективність теоретично обґрунтованих педагогічних умов, що дали змогу забезпечити високу якість професійної спрямованості в підготовці іноземних студентів на підготовчих факультетах і статистично значуще підвищили її рівень в експериментальній групі порівняно з контрольною групою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балыхина Т. М. Традиции и инновации в профессиональной деятельности преподавателя русского языка как иностранного / Т. М. Балыхина, С. А. Хавронина. – М. : Издательство Российского университета дружбы народов, 2002. – 428 с.
2. Дахлаб Сеид Али Личность преподавателя в системе подготовки иностранных граждан / Дахлаб Сеид Али // Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес : тез. міжнар. наук.-теор. конф. студ. і аспір. – Х. : НТУ «ХПІ», 2011. – Ч. 2. – С. 209.

3. Дубовицкая Т. Д. Диагностика уровня профессиональной направленности студентов / Т. Д. Дубовицкая // Психологическая наука и образование. – 2004. – № 2. – С. 82–86.

4. Зінченко В. О. Створення комплексу педагогічних умов для підвищення ефективності формування професійної спрямованості / В. О. Зінченко // Вісник Луган. нац. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – 2007. – № 12. – Ч. 2. – С. 70–79.

5. Зінонос Н. О. Використання принципів адаптивної системи навчання у підготовці іноземних студентів [Електронний ресурс] / Н. О. Зінонос. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/04april2014/08.pdf>.

6. Высшая школа: Основные постановления, приказы и инструкции / Л. И. Карпов. – М., 1957. – 656 с.

7. Кайдалова Л. Г. Формування професійних знань, умінь та навичок із застосуванням сучасних педагогічних технологій / Л. Г. Кайдалова // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / за ред. Г. В. Троцько. – Х. : ХДПУ, 2001. – Вип. 8. – С. 41–47.

8. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології : навч. посіб. / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – К. : Вид. Центр «Просвіта»; пошуково-видавниче агентство «Книга пам'яті України, 2000. – С. 21–23.

9. Черних В. П. Освітні інновації в Національному фармацевтичному університеті / В. П. Черних, Л. Г. Кайдалова. – Х. : Вид-во НФаУ : Золоті сторінки, 2005. – 248 с.

10. Шмоніна Т. А. Сучасні підходи до розуміння поняття «Педагогічні умови» / Т. А. Шмоніна, І. Г. Глухов // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Херсон : ХДУ, 2011. – Вип. LIX. – С. 65–69.

РЕЗЮМЕ

Черкашина Ж. В. Исследование влияния педагогических условий на подготовку иностранных студентов к изучению профессионально ориентированных дисциплин в высшем учебном заведении.

В статье рассматриваются педагогические условия подготовки иностранных студентов к изучению профессионально ориентированных дисциплин, приводятся примеры педагогических технологий. Уточнены критерии (усной и письменной коммуникации, готовности к изучению профессионально ориентированных дисциплин); показатели готовности иностранных студентов к изучению профессионально ориентированных дисциплин в высших учебных заведениях фармацевтического профиля (сформированность знаний, умений и навыков, сформированность интереса к изучению профессионально ориентированных дисциплин). Сформулирован ряд научно-практических рекомендаций, реализация которых будет способствовать развитию формирования готовности иностранных студентов к изучению профессионально ориентированных дисциплин в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: педагогические условия, подготовка иностранных студентов, адаптация, профессионально ориентированные дисциплины, уровни готовности, уровни сформированности.

SUMMARY

Cherkashina J. The investigation of the influence of pedagogical conditions for training of foreign students to the study of professionally oriented disciplines in higher education institution.

The article deals with the pedagogical conditions of foreign students' training for the study of professionally oriented disciplines, the examples of educational technologies are under analysis. The foreign students' availability to the study of professionally oriented

disciplines in the universities of pharmaceutical profile is defined more exactly.

As the research progressed, the pedagogical conditions of foreign students' training for the study of professionally oriented disciplines were justified, defined and implemented, including: the training of the teachers for the introduction of innovative teaching technologies; adaptation of foreign citizens in a new socio-cultural environment; implementation of educational technologies in teaching of foreign students at preparatory departments of pharmaceutical and medical profile.

The study has been conducted at the National University of Pharmacy (Kharkiv), where the experimental work on the preparation of foreign students to the study of professionally oriented disciplines at the stage of pre-university training was implemented. Therefore, 137 students of preparatory departments and 58 teachers of preparatory departments of pharmaceutical and medical higher education institutions were involved in a pilot research project.

In the process of research the components of training the foreign students at a stage of preliminary preparation for the further study in higher educational medical or pharmaceutical institutions have been distinguished such as: the motivational and approximate component, the informational and procedural component, effective constituent.

The investigation has cleared up that the implementation of the pedagogical conditions in the process of training the foreign students of the preparatory faculty affects the subsequent choice of institution and specialty; indicates the availability for pre-study of professionally oriented disciplines in the pharmaceutical university.

Thus, the results of pedagogical research indicate significant positive changes in the levels of readiness foreign students' preparatory faculty for further education in universities and study professionally oriented disciplines.

Key words: *the pedagogical conditions, training of foreign students, adaptation, professionally oriented disciplines, the levels of availability, the levels of formation.*